

Kwetsbaarheid en kracht

Toen ik eind jaren tachtig figuratief begon te schilderen, was dat een periode waarin iedereen die er toe deed abstract of conceptueel werkte. Ik werkte op kleine formaten, vertelde een persoonlijk verhaal en plaatste mijzelf als spelende figuur in zeventiende- en achttiende-eeuwse landschapjes. Daarbij citeerde ik het werk van schilders als Albert Cuyp of Fragonard en Goya. In zekere zin waren dit mijn leermeesters. Zij toonden mij hoe je op dubbelzinnige, soms humoristische wijze een verhaal kunt vertellen. Die lessen strekten zich ook uit tot de materialiteit van de verf. Terugwerkend door de kunstgeschiedenis kwam ik veel tegen dat mij verder bracht. Als je goed kijkt, zie je dat het speelse en zinnelijke van mijn vroege verhalende werken voor een groot deel zit in de omgang met de verf. In die heerlijke losse toets die je met olieverf neer kan zetten, die je over andere toetsen heen kan laten buitelen en ermee kan laten versmelten, om zo met de verf een complementair verhaal te vertellen.

Waar ik dus begon met kleine figuren in een landschap, daar kwam die figuur in mijn latere werk steeds meer op de voorgrond. Mijn schilderijen werden monumentaler, zoals in de serie sneeuwmannen uit de jaren negentig. En ook hier bleef de materialiteit van de olieverf mij fascineren. De manier waarop je vrouwenbillen heerlijk roze kunt laten opgloeien in een verder ijzig landschap!

Het verhalende in mijn werk breng ik op dit moment tot uitdrukking in portretten van beroemde en minder beroemde vrouwen: in de uitdrukking van hun gezicht, in de houding van het lijf. Ik wil ze tonen als echte mensen. Altijd gaat het mij daarbij om de levendigheid van het menselijke, het gaat mij om wie we zijn. Een exacte gelijkenis is niet wat ik nastreef. De vrouwen die ik schilder zijn rolmodellen waarin ik iets van mijzelf herken, iets dat ik ben verloren of graag zou willen zijn. Geen braverikken, maar soms extreme en soms introverte types. En het is fijn om te weten dat dat kan, dat je zo kunt zijn. Misschien hebben we dat wel veel te weinig, échte mensen om naar te kijken. Met al die verschillende kanten, stoerheid, branie, kwetsbaarheid, ingetogenheid. Het is het algemeen menselijke ervan dat voor mij zo aantrekkelijk is. De combinatie van kracht en kwetsbaarheid is waar ik altijd naar op zoek ben. Als ik die dubbelzinnigheid in een schilderij kan uitdrukken, is het voor mij geslaagd.

Misschien is het opbouwen van die verflagen nog wel belangrijker geworden. Langzaam opbouwen en heel lang doorwerken, zodat de verflagen echt ruimte en diepte krijgen en gaat leven. Ik ben daarbij waarschijnlijk kieskeuriger geworden in welk type olieverf ik gebruik. Het liefst een olieverf die de kleurintensiteit van sommige historische pigmenten kan benaderen. In het grote portret van Diana Vreeland was het gebruik van loodtingeel van haar gele blouse essentieel. Een pigment dat, zo hoorde ik van een bevriende restauratrice, voorheen werd gebruikt voor gouden sieraden en haarlokken, maar dat ook in het spectaculaire huisjasje te vinden is van de Dame met een dienstbode van Vermeer. Het heeft zo'n spetterende kleurintensiteit dat het gebruik van zo'n toon alleen al het halve verhaal vertelt.

Toen en nu: uiteindelijk vertelt mijn werk altijd een verhaal van roem en mislukking. En steeds gaat het over vrouwen die leven en die, net als ik en wij allemaal, ouder worden. Zuivere portretten kun je mijn huidige schilderijen misschien niet noemen. Het zijn vertellingen waarin ik mijn eigen verhaal als vrouw en kunstenaar in perspectief probeer te plaatsen.

Helma Pantus